

TIRSAN TREYLER SANAYİ TİCARET VE NAKLİYAT ANONİM ŞİRKETİ ÇALIŞAN PERSONELİNİN SERBEST ZAMANLARINI DEĞERLENDİRMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH ON THE WAYS OF SPENDING LEISURE TIME OF THE STAFF OF TIRSAN COMPANY

Hüseyin TAŞÇI¹, Soner ALBAYRAK¹

¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi Anabilim Dalı
e-mail: huseyintasci.1988sakarya@gmail.com

ÖZET

Çalışmanın amacı Tırsan Treyler San. Tic. ve Nak. A.Ş. çalışan personelin serbest zamanlarında uğraştıkları etkinlikler ve serbest zamanı değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesini oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini Tırsan Treyler San. Tic. ve Nak. A.Ş.'de çalışan (1100) personeller, örnekleme ise random yöntemi ile seçilmiş (200) personeller oluşturmaktadır. Çalışmada Tırsan Treyler San. Tic. ve Nak. A.Ş.'de çalışan personelin serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını tespit etmeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışan personelin kişilik özellikleri, ikinci bölümde ise personelin serbest zaman alışkanlıklarını tespite yönelik sorulara yer verilmiştir. Araştırma sonucunda deneklerin büyük bir çoğunluğu serbest zamanlarının olduğunu, ancak serbest zaman etkinliklerine yeterince katılmadıkları, kurumdaki serbest zaman etkinliklerine yönelik tesislerin nicelik ve nitelik bakımından yetersiz olduğu ve tesis ve zaman açısından imkân tanındığında serbest zamanı değerlendirmeye yönelik faaliyetlere daha çok katılacakları yolunda görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan personelin serbest zamanlarını değerlendirmede hangi sorunlarını giderdiklerine ilişkin görüşlerine bakıldığında, %35 “sosyal”, %24 “psikolojik”, %25 “fiziksel”, %16 “kültürel amaçlı” sorunlarını giderme şeklinde görüş bildirdikleri görülmüştür. Serbest zamanların çalışanların iş hayatına etkisi büyük çoğunluğu % 100 etkisi olduğu düşüncesinde oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, Çalışanlar, Tırsan.

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the activities and free time habits of the personnel working in Tırsan company in their free time. The study population consists of 1100 personnel working at Tırsan and 200 personnel selected by random method. In the study, a survey was conducted to determine the free time spending ways of the personnel working at Tırsan. The questionnaire consists of two parts. In the first part, the personality traits of the personnel working and in the second section, the questions about determining the free time habits of the staff are included. At the end of the research, it was determined that the majority of the personnel had free time, but did not participate in free time activities, facilities for leisure time activities in the institution were insufficient in terms of quantity and quality, and that they were more likely to participate in activities to evaluate free time when facilities and time were allowed. When the opinions of the personnel included in the research on their free time problems are examined, it is showed that 35% of the staff stated “social”, 24% of the staff stated “psychological”, 25% of the staff stated “physical” and 16% of the staff stated “cultural”. The vast majority of employees believe that the effect of free time on working life is 100%.

Keywords: Free-time, Employees, Tırsan.

GİRİŞ

İnsanlar, var olduğundan bugüne dek, zamanı kendi inisiyatifleri dışında kullanmaktadırlar. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, günümüzde toplumlar zamanı bilinçli olarak kullanmak için yeni araştırmalara yönelmişlerdir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin, sanayileşme ile birlikte iş ve çalışma dışı zamanları birbirinden ayrılmaya başlamıştır. Boş zamanın çalışma dışı zaman olması, kişilerin çalışma süreleriyle boş zamanları arasındaki ilişkiyi belirlemektedir. Yani, kişilerin çalışma süreleri arttıkça boş zamanları azalmakta, çalışma süreleri azaldıkça boş zamanları artmaktadır. Yapılan araştırmalar, sanayileşmeyle birlikte

insanların yaptığı birçok işin makineler tarafından yapılmaya başlanmasının çalışma sürelerini azalttığını göstermektedir. Yine benzer araştırmalar, sanayileşmiş ülkelerde yaşam şartlarının iyileşmesi ve sağlık alanındaki gelişmeler ile birlikte insan ömrünün de uzadığını göstermektedir. İnsanlar geçmiş yıllara oranla daha az çalışmakta ve daha uzun süre yaşamaktadır. Bu tür gelişmeler, insanların serbest zamanlarında da bir artışa neden olmakta dolayısıyla boş zamanı artan insanlar daha fazla boş zaman faaliyetlerine katılma fırsatı bulabilmektedir (Demir & Çevirgen, 2006). Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı Tırsan Treyler San. Tic. ve Nak. A.Ş.'de görev yapan personelin serbest zamanında uğraştıkları etkinlikler ve serbest zamanını değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesidir.

Serbest Zaman

Özgür katılımı ifade eden ve yaratıcı sonuçları olan serbest zaman insanları doğru deneyimlerle besleyerek ahlaki bakımdan sağlam karakterli ve erdemli kişiler olarak yetiştirir. Bu görüşü destekleyen Tolstoy'a göre de eğitimin temel ilkesi özgürlük olmalıdır (Tezcan, 1994).

Serbest zamanı iki tarafı keskin bir kılıca benzetmek mümkündür. Olumlu kullanılırsa kişisel ve toplumsal gelişim artar. Olumsuz kullanılırsa bunalmı,başıbozukluk gibi sorunlar ortaya çıkar. Serbest zaman değerlendirmeleri, birey ve zaman kavramlarından yola çıkarak toplumun gelene etki eder. Kişiye kendi istekleri ve yetenekleri ölçüsünde, kapasitesini nasıl maksimum düzeyde kullanabileceğinin yollarını gösterir (Demir & Demir, 2006). Serbest zaman değerlendirmeleri, Latince anlamında olduğu gibi, kişi için yeniden yapılanma süreci anlamına gelmektedir. Kimi sebeplerden dolayı zaman içerisinde bireyde meydana gelen ruhsal ve fiziksel eskimeler serbest zaman faaliyetlerinin moral değerler, verimlilik ve motivasyon üzerindeki etkisi sayesinde kişiyi yeniden canlandırarak, kişinin iş ve sosyal yaşama daha aktif olarak katılmasını sağlamaktadır (Karaküçük, 1999).

Serbest Zaman Kavramı ile Boş Zaman Kavramı

Boş zaman kavramı, düşüncede hoşnutluk yaratan, arzu edilen zamanı ifade etmektedir (Freyinger, 1995). Mieczkowski serbest zamanı (free); hiçbir faaliyette bulunulmadan geçirilen zaman olarak, boş zamanı (leisure) Serbest zaman (free) ve boş zaman (leisure) kavramları birbirlerine çok yakın kavramlar olup, diğer dillerden Türkçe'ye tercümelerinde tam karşılıklarının bulunmaması nedeniyle tartışmalara yol açabilmektedir. Özel sayılabilecek nitelikteki faaliyetlere katılarak geçirilen zaman şeklinde ifade etmiştir. Boş zamanın bazı özellikleri şunlardır (Mieczkowski, 1990); Dıştan gelen zorlamalara bağlı kalmadan bireysel kontrolün sağlandığı, eğlenme, hoşnutluk, mutluluk duygusu uyandıran, herhangi bir ücretin alınmadığı, kendi kendine olan, tatmin edici deneyimlerin yaşandığı zaman aralığıdır. Belirtilen özellikler nedeniyle, birçok filozof ve sosyoloğa göre boş zamanın tanımını yapmak oldukça zor bir iştir. Çünkü boş zaman sübjektif bir yapıya sahiptir. Boş zamanla ilgili tanımlar da tanımın içerdiği amaca göre değişiklik gösterecektir (Hall & Page, 1999)

Boş Zaman, Rekreasyon ve Spor İlişkisi

Var olmakla ilgili zaman kavramı, insanın daha çok temel fizyolojik ihtiyaçlarını ve hayatını devam ettirmek için gerekli olan eylemleri yapmak için harcadığı zaman olarak tarif edilebilir. Geçimle ilgili zaman ise; çalışma ve ekonomik giderlerin karşılanması amacıyla harcanan zamandır. Bu iki kavram günümüz insanların hemen hepsi için zorunludur. Fakat gelişen dünya şartlarında insanlar ağır çalışma şartlarında kendilerine özel bir zaman dilimine de ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaç insanlara boş zaman kavramını hatırlatmıştır. Bugün dünyanın en ileri toplumları dahi boş zaman konusunda ek taleplerde bulunarak kendilerine ait boş zamanları artırma çabası içindedir. "Amerika da bir kişi büro işini bitirdikten sonra geri kalan zamanını, ay ışığında dinlenme (üretim süresi), arabanın korunması, çimenlik, kayık ve mutfak (bakım süresi), uyku (uyuma süresi) için ayırır ve eğlence (boş zaman) için ise

gerçekten çok az zaman kalmaktadır. Bir kişinin daha fazla sahip olduğu malların tüketimi zamanı gerektirdiğinden; yemek yeme zamanı, ailede geçirilen zaman gittikçe azalmaktadır. Bunun başka belirtileri olarak, insanların kitaplar ve resimler gibi kültürle ilgili malları satın alacağını fakat bunları ne okuyacak ne de seyredecek zamanları olmayacağını söyleyebiliriz. Bir sonuç olarak, Amerikalılar gün geçtikçe, zamana mallardan daha çok değer vermeye başlamışlardır. Zamanın gittikçe kıtlaşması, bizim gelirlerimizi daha fazla artırmamızla ilgili çabamızın zamanla azalmasına yol açabilir (Kotler, 1972).

Spor, rekreasyon faaliyetleri arasında en fazla tercih gören alanlardan biri özelliğini taşımaktadır. Çünkü spor her yaşta ve cinsten olan insanların her türlü rekreatif ihtiyaçlarına cevap verebilmektedir. Spor açık veya kapalı alanlarda, araçlı veya araçsız, hafif veya sert, ferdi veya gruplu, zamana karşı veya zaman önemli olmadan, özellikleriyle çeşitliliği, değişkenliği ve toplumsallığıyla insanlara birçok alternatifler sunabilmektedir. İnsanların doğaya, maceraya, vücut güzelliği ve sağlık gibi birçok değerlere önem verdiği günümüzde, spor önemli bir rekreasyon aracı olmuştur. Bu anlayışla sporun dağcılık, yüzme, bisiklet, tenis, trekking, jogging, rafting, badminton gibi branşlarında ilginin daha fazla yoğunlaştığı görülmektedir. İlginin yoğunlaştığı bu spor branşlarının yarışma ve rekabetten çok, doğaya ve maceraya yönelik, bireysel, fazlaca vücut sentezine dayalı branşlardan olması rekreasyonel amaçlı yapılan sporların, geleneksel bazı sporlara nazaran daha fazla tercih gördüğünün nedenlerini koymaktadır (Karaküçük, 1995).

Spor Tesislerinin Rekreasyonel Kullanımı

Ekonomik güçlükler karşısında günümüz spor politikası, artık mevcut altyapıdan yoğun ve akılcı biçimde faydalanmaya ağırlık veren ve kendini hissettiren yenileme ve onarım faaliyetine bağlı bir yönetim değişikliğine tanık olmaktadır. Başka bir ifadeyle, ekonomik problemler yüzünden ülkeler, mevcut tesislerden azami ölçüde istifade etmeye zorlanmaktadır (İmamoğlu, 1989).

Spor Yapmanın Fiziksel ve Zihinsel Faydaları

Spor yapmanın fizyolojik açıdan birçok faydası olduğu gibi; mental açıdan da önemli faydaları vardır. Düzenli olarak spor yapan insanlarda; şeker hastalığı, kolesterol ve kalp hastalıkları riski önemli ölçüde azaldığı gibi; yaşlanma ve bunama riski de büyük azalma gösterecektir. Gerek koşu, gerek dövüş sanatları gerekse su sporları gibi spor türleri, vücudun direncini de arttırdığı gibi; yağ yakımını da hızlandırır. Spor yapmanın en önemli faydaları şunlardır; Fiziksel gücü arttırdığı gibi; vücudun direncini de artırarak hastalıklara karşı daha güçlü olmayı sağlar. Spor yapmak, zihinsel uyanıklığı arttırarak, fiziksel olarak olduğu gibi mental olarak da büyük fayda sağlar. Beyne sürekli olarak oksijen gönderildiği için; düşünme hızı artar ve hafıza sorunları önemli ölçüde azalır. Kalp ve damar hastalıklarının oluşmasını ya da gelişmesini büyük ölçüde engeller. Kalbin daha verimli kan pompalamasını sağlar, pıhtılaşmayı hızlandırır, kandaki yoğunlaşmayı azaltır. Özellikle kadınlarda görülen ve kemik erimesi olarak bilinen hastalığın önüne geçer. Spor yapmak iştahı düzenler, aşırı kiloların oluşmasının önüne geçer ve vücuttaki yağ oranını azaltarak kas oranını artırır. Sporun faydaları arasında; stresin azalması ve verimli düşüncenin artması gibi mental değişiklikler de vardır. Düzenli olarak spor yapmak, özgüveni arttırdığı gibi; bilhassa takım sporları sosyallik kazandırdığı gibi insan ilişkilerinde daha başarılı olmayı sağlar. Uyku düzenini de sağlayan spor, daha kolay, verimli ve rahat uyumayı sağlar. Sigara ve alkol bağımlılıklarını minimum düzeye indirerek, sağlık açısından önemli bir katkı sağlar. Spor yapmak, vücudun dik durma kabiliyetini geliştirdiği gibi; dayanıklılığı artırır ve düzenli beslenme ile birleştiğinde kemik gelişimine önemli katkıda bulunur. Düzenli olarak spor yapan insanların, kalp krizi sonrası hayatta kalma başarısı, spor yapmayanlara oranla çok daha fazladır (Yılmaz, 2018).

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Tırsan Treyler San. Tic. ve Nak. A.Ş.'de çalışan personelin serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını tespit etmek amaçlandığı ve anket yapıldığı için betimsel araştırma türlerinden tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Tırsan Treyler San. Tic. ve Nak. A.Ş.'de çalışan 1100 personel, örneklemini ise random yöntemiyle seçilmiş 200 personel oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Yöntemleri

Çalışmada Tırsan Treyler San. Tic. ve Nak. A.Ş.'de çalışan personelin serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını tespit etmeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışan personelin kişisel özellikleri, ikinci bölümde ise personelin serbest zaman alışkanlıklarını tespitiye yönelik 11 soruya yer verilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Anketlerden elde edilen verilerin dağılımlarını ve frekanslarını belirten grafikler ile yüzde hesapları, istatistik analizleri ve yorumları yapılarak tablolaştırılmış ve değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Çalışan Personelin Cinsiyeti

Cinsiyetiniz	(N)	%
Erkek	190	90
Bayan	10	10
Toplam	200	100

Tablo 1'de çalışmaya katılan personellerin %90'ının erkek, %10'unun ise bayan olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Personelin Rekreatif Faaliyetleri Tanımlama Oranları

Rekreatif Faaliyetleri nasıl buluyorsunuz?	(N)	%
Başarılı buluyorum	156	78
Başarısız buluyorum	44	22
Toplam	200	100

Tablo 2'ye bakıldığında, deneklerin %80'e yakının rekreatif faaliyetleri başarılı bulduğu, %22'sinin ise başarısız bulduğu görülmektedir.

Tablo 3. Personelin Kurumda Serbest Zamanlarına Yönelik Rekreatif Çalışmalar Üzerine Görüşleri

Rekreatif çalışmalar yapılmakta mıdır?	(N)	%
Evet	174	87
Hayır	26	13
Toplam	200	100

Tablo 3'de, kurumun serbest zamana yönelik çalışmaları olup olmadığına katılımcıların %87'si evet, %13'ü ise hayırcevabını vermiştir.

Tablo 4. Personelin Serbest Zamanları Değerlendirmesinde İş Hayatına Etkisine İlişkin Görüşleri

Serbest Zamanın İş Hayatına Etkisine İlişkin Görüşler	(N)	%
Başarıyı artırır	200	100
Başarıyı düşürür	-	-
Hiçbir etkisi yoktur	-	-
Toplam	200	100

Tablo 4 incelendiğinde, deneklerin tamamının (%100) serbest zamanların iş hayatına etkisinin başarıyı artırıcı olduğu yönünde görüş birliğine vardıkları görülmektedir.

Tablo 5. Çalışanların Serbest Zaman Etkinliklerinde Hangi Sorunlarını Giderdiklerine İlişkin Görüşleri

Hangi Sorunlarınızı Gideriyorsunuz	(N)	%
Fiziksel	50	25
Psikolojik	48	24
Sosyal	70	35
Kültürel	32	16
Toplam	200	100

Tablo 5’de verilere göre, katılımcıların %35’i “sosyal”, %24’ü “psikolojik”, %25’i “fiziksel”, %16’si “kültürel” nitelikli sorunlarını giderdikleri şeklinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Tablo 6. Çalışanların Serbest Zamanları Değerlendirmeye Yönelik Etkinlik Türleri

Katıldığınız Etkinlik Türleri	(N)	%
Salon Sporları (Voleybol, Fitness, Karate vb.)	48	24
Müzik	32	16
Halk Oyunları	18	9
Masa Tenisi, Satranç, Tavla	60	30
Gezi	22	11
Eğlence, Tiyatro, Sinema	20	10
Toplam	200	100

Tablo 6’da, serbest zamanı değerlendirmeye yönelik etkinlik türü olarak; katılımcıların %30’u “masa tenisi, satranç, tavla”, %24’ü “salon sporları”, %16’sı “müzik”, %11’i “gezi”, %10’u “Eğlence, tiyatro, sinema” ve %9’u “halk oyunları” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 7. Personelin Serbest Zaman Etkinliklerine Yeterince Katılmama Nedenleri

Serbest Zaman Etkinliklerine Yeterince Katılmama Nedenleri	(N)	%
Serbest zamanları değerlendirmek gibi bir alışkanlığım yok	26	13
Araç-gereç malzemeler yeterli değil	46	23
Etkinlikleri değerlendirecek yetkililer konuyla ilgili değil	28	14
Serbest zamanların değerlendirme isteklerimizle ilgilenen yok	26	13
Kurumda istediğim tür etkinlikler yok	12	6
Programları bana uymuyor	14	7
Tesisler yeterli değil	48	24
Toplam	200	100

Tablo 7 incelendiğinde; personelin serbest zaman etkinliklerine yeterince katılmama nedenleri olarak; % 6’sı “kurumda istediğim tür etkinlikler yok”, % 13’ü “boş zamanları değerlendirmek gibi bir alışkanlığım yok”, % 23’ü “araç- gereç malzemeler yeterli değil”, % 14’ü “etkinlikleri değerlendirecek yetkililer konuyla ilgili değil”, % 7’si “programları bana uymuyor”, % 24’ü “tesisler yeterli değil”, % 13’ü “serbest zamanların değerlendirme isteklerimizle ilgilenen yok” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 8. Personelin Kurumdaki Tesislerin Verimli Bir Şekilde İşletilmesi İçin Hangi Şartların Oluşturulması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tesislerin Verimli İşletilmesi Hangi Şartlara Bağlıdır	(N)	(%)
Eğitilmiş personel	108	54
Serbest zaman etkinliklerin öneminin anlatılması	52	26
Tesislerin işleyecek duruma getirilmesi	40	20
Toplam	200	100

Tablo 8’deki analize göre, denekler kurumdaki tesislerin verimli işletilmesi için katılımcıların %54’ü “eğitilmiş personel” şartının sağlanmasına yönelik yanıt verirken; % 20’si “tesislerin işleyecek duruma getirilmesi”, ve % 26’sı “serbest zaman etkinliklerin öneminin anlatılması” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 9. Personelin Kurum Dışında Katıldığı Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Görüşleri

Kurum Dışında Katıldığınız Serbest Zaman Etkinlikleriniz	(N)	%
Spor	80	40
Müzik	36	18
Sinemaya, Tiyatroya gitmek	38	19
Yabancı dil kursu, bilgisayar	22	11
Vücut geliştirme	24	12
Toplam	200	100

Tablo 9’deki verilere göre, çalışan personel kurum dışındaki katıldığı serbest zaman etkinliklerine ilişkin olarak %40’ı “spor yapmak”, %19’u “sinemaya, tiyatroya gitmek”, %12’si “vücut geliştirmeye gitmek”, %11’i “yabancı dil kursu, bilgisayar”, %18’i “müzik” katılabilecekleri şeklinde cevap verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 10. Personel En Çok Serbest Zaman Etkinliklerine Hangi Nedenlerle Katıldıklarına İlişkin Görüşleri

Serbest Zaman etkinliklerine Hangi Nedenle Katılmaktasınız?	(N)	%
Yeteneklerime uygun olduğun için	42	21
Arkadaşlarla birlikte olabiliyorum	60	30
Fazla para harcamamı gerektirmiyor	28	14
Güzel bir ortam var	32	16
Etkinlik yapabileceğim tesis araç-gereç müsait	38	19
Toplam	200	100

Tablo 10'a Bakıldığında, denekler en çok serbest zaman etkinliklerine hangi nedenle katıldıklarına ilişkin; %30'u "arkadaşlarla birlikte olabiliyorum", %16' sı "güzel bir ortam var", %21'i "yeteneklerime uygun olduğu için", %14'ü "fazla para harcamamı gerektirmiyor", %19' "etkinlik yapabileceğim tesis araç-gereç müsait" cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 11. Serbest Zamanları Değerlendirme Sizde Nasıl Bir Etki Bırakıyor? Sorusuna İlişkin Değerler

Serbest Zamanları Değerlendirme Sizde Nasıl Bir Etki Bırakıyor?	(N)	%
Dinlendirici buluyorum	36	18
Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum	20	10
Rahatlatıcı ve can sıkıntısından uzaklaştırıcı buluyorum	16	8
Çevrem genişliyor	8	4
Motivasyonumu artırıyor	120	60
Toplam	200	100

Tablo 11'e bakıldığında yukarıdaki verilere göre, katılımcıların çoğunluğu (%60) serbest zamanların denekler üzerindeki etkisinin motivasyonu artırıcı etkisi olduğunda görüş birliğine varırken; %18'i dinlendirici, %8'i can sıkıntısından uzaklaştırıcı, %10'u eğlenceli ve heyecan verici, %4'ü çevreyi genişletici olarak yorumlamıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Rekreasyon kavramı devletlerin ve bütün insanların gündemine ileriki yıllarda daha fazla girecektir. Çünkü işsizlik ve bunun sonucunda her gün ağırlaşan çalışma şartları çalışan kesimin dinlenme, eğlenme vb. ihtiyaçlarını daha fazla öne çıkaracaktır. Rekreatif talepler yalnızca insanların ihtiyacı olmakla kalmamış, devletlerde çalıştırdıkları insanlardan daha fazla verim elde etmek için bu konudaki yatırımlarını artırarak hızlandırmışlardır. Gelişmiş ülkeler de doğa, çevre, turizm, sağlık gibi konulara ağırlık verilmesi ve burada yaşayan insanların bilinçlenmesi tesadüfi değildir. Bu bilinç rekreasyonun daha geniş kitlelere yayılması açısından olumlu etkide bulunacaktır. Kamu ve özel kesimdeki kurum ve kuruluşlar çalışanlarını rekreatif faaliyetlerden faydalandırmak için çeşitli etkinlikler düzenlemekte hatta ciddi bütçeler ayırmaktadır (Ceyhun, 2008).

Rekreasyonel faaliyetlerin uygulanacağı mekânlar özenle seçilmeli, proje ve imar planlamalarında çevre ile uyumlu daha yeşil, doğaya saygılı ve doğayla bütünleşen, kullanım alanı olarak ihtiyaçları karşılayan 10 yıl sonrasına değil belki 50 yıl sonraya hitap eden tesisler yapılmalıdır. Tesislerin yapımında yan hizmet birimleri ve sosyal hizmet binaları (Kafe, w.c, duş, soyunma odaları, sağlık odası, ısınma salonu, sauna vb.) da ayrıntılarıyla düşünülmelidir. Rekreasyonel tesislerin ve hizmetlerin bulunduğu yerlerde, özellikle hassas kıyı bölgelerinde doğru yapılandırılmış tesislerin bulunması faydalı olmaktadır. Bu tesislerdeki aktif rekreasyon alanları aynı zamanda çevrenin doğal yapısının korunması içinde bir araç olarak kullanılabilir (Daly, 2000).

Çalışma kapsamına alınan personelin, %90'ı Erkek, %10'u Bayan oldukları tespit edilmiştir (Tablo 1). Personelin serbest zamanlarının değerlendirilmesinde iş hayatına etkisine ilişkin görüşlerine bakıldığında %100'ü başarıyı arttırdığı şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir (Tablo 4). Rekreasyonun çalışmaya olan paralelliği ya da ilişkisi, rekreasyon faaliyetlerinin fiziksel ve zihinsel alanlarda çalışanlar üzerinde olumlu etki yaratarak, kişinin çalışma verimini artırması noktasında yoğunlaşmaktadır. Bu noktadan hareketle deneklerin bu yolda görüş bildirmelerinin olumlu bir sonuç olduğu söylenebilir. Araştırma kapsamına alınan personelin serbest zamanlarını değerlendirmede hangi sorunları giderdiklerine ilişkin

görüşlerine bakıldığında büyük bir çoğunluğunun (%35'i) sosyal, %25'nün fiziksel amaçlı sorunlarını giderme şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Bozatay (1998) yaptığı çalışmada, Çanakkale ilinde bulunan devlet memurlarının katıldığı boş zaman etkinliklerinin sorunlarını giderilmesindeki etkisine yanıtlarda psikolojik (%27,5), sosyal (%27), fiziksel (%18), kültürel (%15,8) şeklinde cevap verilmiştir. Bu çalışma araştırma sonuçları ile paralellik arz etmektedir.

Deneklerin kurumdaki serbest zamanlarını değerlendirmeye yönelik etkinlik türü olarak büyük bir çoğunluğunun (%30'u) "masa tenisi, tavla, satranç" sporu ile uğraştıkları tespit edilmiştir. Bu sonuca göre kurumda serbest zaman etkinliklerine yönelik olarak masa tenisi ile ilgili araç ve malzemenin bulunmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Personelin, serbest zaman etkinliklerine yeterince katılıp katılmadıklarına ilişkin soruya %47'si tesisler ve araç gereç ve malzeme yeterli değil cevabını verirken, %6'sı kurumda istediği türde etkinliğin olmadığını, %13'ü ise serbest zamanları değerlendirmek gibi bir alışkanlığın olmadığını şeklinde görüş bildirmişler.

Göktaş (2007) Balıkesir Vergi Daire Başkanlığı'nda yaptığı çalışmada, deneklerin etkinliklere katılmama nedenlerinin kurumda istediği türde etkinliğin olmadığı, isteklerine cevap verecek kişilerin olmadığı ve araç gereç ve malzemenin yeterli olmadığı tespit edilmesi araştırma sonuçları ile paralellik arz etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle kurumda çalışanların bu tür faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçları karşılayacak programların yapılması, araç gereç ve malzemenin temini ve personelin istihdam edilmesi çalışanların daha çok serbest zaman etkinliklerine katılmasını sağlayacağı ve dolayısıyla çalışma verimini arttıracığı söylenebilir.

Serbest zamanların değerlendirilmesinin iş hayatına motivasyonu artırıcı yönde etkisinin olduğu belirlenmiştir. Kurumdaki serbest zamanı değerlendirmeye yönelik olarak çalışanların "Tavla, masa tenisi" sporuyla uğraştıkları, serbest zaman etkinliklerine yeterince katılmadıklarını ve bunun nedeni olarak kurumda araç-gereç ve malzemenin yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre; uygulamaya yönelik olarak kurumun araç-gereç, malzeme ve spor tesislerinin yeterli düzeyde olmayışı ve bunun bir sonucu olarak da personelin kurumun tesislerinde serbest zaman etkinliklerine katılmadıkları, Tırsan Treyler San. Tic. ve Nak. A.Ş.'nin serbest zaman etkinliklerine önem vermediği tespit edilmiştir. Görev yapan personelinin aktif rekreasyonel yaşama yönlendirilmesi, serbest zamanlarının farkına varmalarının sağlanması, kurumda bu tür etkinlikler yapabilecek formal ya da informal organizatör birimlerinin oluşturulması, tesislerin işletilecek duruma getirilmesi ve serbest zaman faaliyetleri için programların ayarlanması gerekliliği ortaya konmuştur.

KAYNAKLAR

Bozatay, H. (1998). *Devlet memurlarının rekreatif faaliyetleri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.

Ceyhun, S. (2008). Spor tesislerin rekreatif açıdan kullanımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1).

Daly, J. (2000). *Recreation and sport planning and design*. Second Edition. USA: Human Kinetics.

Demir, C., & Cevirgen, A. (2006). *Turizm ve çevre yönetimi: Sürdürülebilir gelişme yaklaşımı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Demir, C., & Demir, N. (2006). Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki: Lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Ege Academic Review*, 6(1), 36-48.

freysinger, v. j. (1995). the dialectics of leisure and development for women and men in Mid-life: An interpretive study. *Journal of Leisure Research*, 27(1), 61-84.

- Göktaş, Z. (2007). Vergi dairesi başkanlığında çalışan personelin boş zamanlarını değerlendirmesi üzerine bir araştırma. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(2).
- Hall, C. M.& Page, S.J. (1999). *The geography of tourism and recreation*. Routledge.
- İmamoğlu, A. F. (1989). *Spor tesisleri işletme politikası*. *TASK Dergisi*, 29–30.
- Karaküçük, S. (1995). *Rekreasyon, boş zamanları değerlendirme, kavram kapsam ve bir araştırma*. Ankara: Seren Matbaacılık Yayınları.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*. Ankara.
- Kotler, P. (1972). *Marketing management: Analysis, planning and control*. New York: Prentice Hall Inc.
- Mieczkowski, Z. (1990). *World trend in tourism and recreation*. New York: Peter Lang Publishing.
- Tezcan, M. (1994). *Boş zamanların değerlendirilmesi sosyolojisi*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Yılmaz, H. (2018). *Spor yapmanın önemi nedir?, Sporun faydaları nelerdir?* <http://www.pozitifblog.com/spor-yapmanin-faydalari-nedir/> Erişim tarihi 10.05.2019.

EXTENDED ABSTRACT

The concept of recreation will enter the agenda of states and all people more in the coming years. Because unemployment and working conditions which result in heavy work every day will further emphasize needs of staff such as rest and leisure time activities. Recreative demands are not only the needs of people, but also investments which can be used to gain more efficiency from the people which they work in the states. In developed countries, it is not a coincidence to focus on issues such as nature, environment, tourism, health and awareness of the people living there. This consciousness will have a positive effect on the spread of recreation to the wider masses. Public and private institutions and organizations organize various activities in order to benefit from recreational activities and even allocate serious budgets. The places where the recreational activities will be implemented should be selected carefully, and in the project and zoning plans, the facilities should be made according to the environment, respecting the nature. Also they should be designed to meet the needs of future working conditions.

The aim of the study is to determine the activities and free time habits of the personnel working in Tırsan company in their free time. The study population consists of 1100 personnel working at Tırsan and 200 personnel selected by random method. In the study, a survey was conducted to determine the free time spending ways of the personnel working at Tırsan. The questionnaire consists of two parts. In the first part, the personality traits of the personnel working and in the second section, the questions about determining the free time habits of the staff are included. At the end of the research, it was determined that the majority of the personnel had free time, but did not participate in free time activities, facilities for leisure time activities in the institution were insufficient in terms of quantity and quality, and that they were more likely to participate in activities to evaluate free time when facilities and time were allowed. Based on these results, it can be said that the programs to meet the needs of the employees, the provision of tools, equipment and materials, and the recruitment of the relevant personnel will enable the employees to participate in more free time activities and thus increase the working efficiency. When the opinions of the personnel included in the research on their free time problems are examined, it is showed that 35% of the staff stated “social”, 24% of the staff stated “psychological”, 25% of the staff stated “physical” and 16% of the staff stated “cultural”. The vast majority of employees believe that the effect of free time on working life is 100%.

In conclusion, it has been determined that evaluating free time has a positive effect on motivation. In order to spend the free time in the institution properly, the employees stated that they were playing games such as backgammon, table tennis, not participating in leisure

time activities enough, and that this was because the equipment and materials were not sufficient in the institution. It has been revealed that the staff should be directed to active recreational life, and in order to make them realize their free time, institutions should establish formal or informal organizer units that can perform such activities in the institutions.